

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

Кафедра захист рослин

**IV Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»**

*28 листопада 2023 року
м.Полтава*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

Кафедра захист рослин

**IV Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»**

28 листопада 2023 року

м. Полтава

УДК 632.93

3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 28 листопада 2023 р.). Полтава: ПДАА, 2023. 150 с.
ISBN 978-617-8231-35-4.

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 442 від 27 жовтня 2023 р. (IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспелов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 26.12.2023 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Полтавський державний аграрний університет, 2023

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

- Галич О. А.** - професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, Україна, м. Полтава;
- Маренич М. М.** - доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, директор Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, Полтавський державний аграрний університет, Україна, м. Полтава;
- Писаренко В. М.** - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри захисту рослин Полтавського державного аграрного університету, Україна, м. Полтава;
- Тошко К.** - професор, директор Інституту Європейської освіти, Болгарія, м. Софія;
- Гаспарян Г.А.** - професор, завідувач аспірантурою Національного аграрного університету Вірменії, Вірменія, м. Єреван;
- Калініченко А. В.** - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу відновлювальних джерел енергії, Опольський політехнічний університет, Польща, м. Ополе.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

- Поспєлова Г. Д.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Коваленко Н. П.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Піщаленко М. А.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Нечипоренко Н. І.** - кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Шерстюк О. Л.** - асистент кафедри захист рослин, Полтавський державний аграрний університет
- Бялас В. В.** - в.о. директора Державної установи «Полтавська обласна фітосанітарна лабораторія»
- Шиян О. О.** - завідувачка науково-дослідного експозиційного відділу природи, Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського
- Павленко А.** - завідувачка відділу документів із природничих та аграрних наук Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН	9
Білявський Ю. В., Білявська Л. Г.	ВИДАТНІ ФІТОПАТОЛОГИ ПОЛТАВЩИНИ 9
Білявський Ю. В., Білявська Л. Г., Сокирко М. П.	130 РОКІВ ДОВГОСТРОКОВОМУ ДОСЛІДУ «ЦІЛИНА» 12
Коцюрба І. О., Піщаленко М. А.	ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ОГЛОБЛІНА ДМИТРА ОЛЕКСІЙОВИЧА 14
Каленіченко Н. О., Піщаленко М. А.	МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ КУРДЮМОВ – ЗАСНОВНИК ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРИКЛАДНОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ 16
Демченко О. В., Піщаленко М. А.	ПЕРШЕ ЕНТОМОЛОГІЧНЕ БЮРО ПОЛТАВСЬКОГО ГУБЕРНСЬКОГО ЗЕМСТВА 19
Писаренко В.М., Піщаленко М.А., Пономаренко С.В., Логвиненко В.В.	РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ АГРОЦЕНОЗІВ НА ПОЛТАВЩИНІ В КІНЦІ ХІХ - НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 21
Самородов В. М., Кигим С. Л.	ЕНТОМОЛОГІЧНІ ЗВИТЯГИ ДМИТРА ОГЛОБЛІНА (1893-1942): ДО 130-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО 25
Самородов В. М., Шиян О. О.	ГОЛОВНА ПРАЦЯ ЕНТОМОЛОГА М.В. КУРДЮМОВА (1885-1917) ТА ЇЇ ПОСТУП КРИЗЬ СТОЛІТТЯ 28
РОЗДІЛ 2. ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНІТОРИНГ. ІНТЕГРОВАНІЙ ЗАХИСТ	32
Білявська Л. Г., Білявський Ю. В.	ПОШИРЕННЯ ПІДГРИЗАЮЧИХ СОВОК У СОСВИХ АГРОЕНОЗАХ 32
Борзих О. І., Круть М. В.	ПРОГНОЗУВАННЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ АГРОЦЕНОЗІВ (ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ) 35
Бялас В. В., Гіболенко І. В.	ФІТОСАНІТАРНА СИТУАЦІЯ ЩОДО РЕГУЛЬОВАНИХ ШКІДЛИВИХ ОРГАНІЗМІВ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ 39
Волошин В. О., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І.	ЕЛЕМЕНТИ ЗАХИСТУ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ВІД ЗБУДНИКІВ ГРИБНИХ ХВОРОБ 41
Голосна Л. М., Афанасьєва О. Г.	ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА МЕТОДІВ ФІТОПАТОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ 44
Гордєєва О. Ф., Біленко О. П., Воропіна В. О.	ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ШКІДНИКІВ РІПАКУ НА ПОЛТАВЩИНІ 47
Жиліна Т. Б.	ФІТОСАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ ПОСІВІВ ГОРОХУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 49
Заворотній Б. Ю.,	ФУНГІЦИДИ РЕКОМЕНДОВАНІ В ЗАХИСТІ ЗЕРНОВИХ 52

Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І.	КОЛОСОВИХ КУЛЬТУР	
Костенко М. О.	ФУНГЦИДИ У СИСТЕМАХ ЗАХИСТУ ВІВСА	55
Литвиненко О., Нечипоренко Н. І., Поспелова Г. Д.	ПРИЧИНИ, ФАКТОРИ ТА СКЛАДОВІ ШКОДОЧИННОСТІ ХВОРОБ КАРТОПЛІ	57
Логвиненко В. В.	ПІДВИЩЕНА ШКІДЛИВІСТЬ ПАВУТИННОГО КЛІЩА НА СОЇ У ЗВ'ЯЗКУ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ	61
Лугова С. В. Шерстюк О. Л.	ВОВЧОК СОНЯШНИКОВИЙ: МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НИМ	64
Медведєв С. М.	ОСОБЛИВОСТІ ФІТОСАНІТАРНОГО МОНИТОРИНГУ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УМОВАХ ВИРОЩУВАННЯ ЇЇ ЯК МОНОКУЛЬТУРИ	66
Міленко О. Г., Макаренко А. В., Богомаз А. О.	ХАРАКТЕРИСТИКА ЗБУДНИКА БУРОЇ ПЛЯМИСТОСТІ ЛЮЦЕРНИ	69
Міленко О. Г., Німчин А. В., Міленко Є. Г.	УРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ ЗАЛЕЖНО ВІД СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПОСІВІВ ВІД БУР'ЯНІВ	72
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Даценко Є. В., Юровський К. І.	ОСОБЛИВОСТІ ЕНТОМОКОМПЛЕКСУ ФІТОФАГІВ АГРОЦЕНОЗІВ ГОРОХУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	74
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Кучеренко В. В., Бондаренко В. А.	ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСУ ФІТОФАГІВ АГРОЦЕНОЗІВ КАПУСТИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	77
Сергієнко В. Г., Шита О. В.	РОЗВИТОК ХВОРОБ СОЇ ЗА РІЗНИХ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ГРУНТУ	79
Сірченко В. М., Онїпко В. В., Нечипоренко Н. І.	ФІТОСАНІТАРНИЙ СТАН НАСІННСВОГО МАТЕРІАЛУ ПЕРСПЕКТИВНИХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН	82
Шокало Н. С., Котенко О. Г.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ГРУНТОВИХ ГЕРБІЦИДІВ В АГРОФІТОЦЕНОЗІ СОНЯШНИКУ	85
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА		86
Верпека О. О., Юрченко С. О.	ВПЛИВ МІКОРИЗНОГО ПРЕПАРАТУ МІКОФРЕНД НА ФОРМУВАННЯ БІОМЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ	86
Войтенко Р. В., Дерев'янко В. І., Юрченко С. О.	ЗНАЧЕННЯ ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ МІКРОДОБРИВАМИ В ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ	88
Грицай Ю. Ю., Коваленко Н. П.	ОСНОВНІ ВИДИ ТРИХОГРАМИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ	90

Дрижирук В. В.	РЕЗУЛЬТАТИ ЗАСТОСУВАННЯ БІОПРЕПАРАТУ Блу™ N У ПОСІВАХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	92
Лаврський Є. О., Конєва Т.О., Коваленко Н.П.	ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ	95
Мороз Є. О., Коваленко Н. П.	ВИКОРИСТАННЯ ТРИХОГРАМИ У БІОЛОГІЧНОМУ КОНТРОЛІ ШКІДНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	97
Пелих В. Ю., Дзюба Є. В.	ВИКОРИСТАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ У БОРОТЬБІ З КОРЕНЕВИМИ ГНИЛЯМИ ОГІРКА	99
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Тригуб В. В., Печоркін І. Ю.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕНТОМОФАГІВ В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ҐРУНТУ	102
Ткаленко Г. М., Киричук І. В., Гораль С. В.	ЕФЕКТИВНІСТЬ БІОПРЕПАРАТУ ТРИХОДЕРМІН У ЗАХИСТІ БУРЯКА СТОЛОВОГО ПРОТИ ХВОРОБ	105
Тімченко К. А., Вискуб Р. С., Чугрій Г. А.	ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ БІОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО НА РОЗВИТОК РОСЛИН ТА СТУПІНЬ УРАЖЕННЯ СІТЧАСТИМ ГЕЛЬМІНТОСПОРІОЗОМ	106
Усов Ю. В.	ВИКОРИСТАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР У ТЕПЛИЧНИХ ГОСПОДАРСТВАХ	108
Шерстюк О. Л.	ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ЗЕМЛЕРОБСТВА	110
РОЗДІЛ 4. СЕЛЕКЦІЯ, НАСІННИЦТВО ТА ГЕНЕТИЧНІ РЕСУРСИ РОСЛИН		112
Капштик Д. П., Криворучко Л. М.	ВИПРОБУВАННЯ СОРТІВ СОЇ В УМОВАХ ПП «ТЕПЛИВСЬКА КАЛИНА» ПИРЯТИНСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	112
Мищенко А. В., Маренич М. М.	ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ І ЯКОСТІ ЗЕРНА СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ	114
Охріменко Д. В., Коваленко Н. П.	ПРИЙОМИ ПІДВИЩЕННЯ ВРОЖАЮ ТА МАСИ ОДНОЗУБКОВИХ ЦИБУЛИН ЧАСНИКУ ПОСІВНОГО	116
Рибальченко А. М., Уфанцев М. С.	ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СУЧАСНИХ СОРТІВ ГОРОХУ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ	118
РОЗДІЛ 5. РОСЛИННИЦТВО		120
Баган А. В., Кузьмін Д. С.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СТИМУЛЯТОРА РОСТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ УРОЖАЙНОСТІ ВІВСА ПОСІВНОГО	120
Баган А. В., Пунтус О. В.	ВПЛИВ СТИМУЛЯТОРА РОСТУ ГУМІФЛІД НА УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ	123
Бараболя О. В.,	ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ КУКУРУДЗИ	125

Кравець С. О.

Бараболя О. В., Щепак В. В.	ГОРОХ В ЗЕРНОВОМУ БАЛАНСІ ГОСПОДАРСТВА	127
Барат Ю. М., Шакалій С. М., Дядюра В. О.	ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПОКАЗНИКІВ СТРУКТУРИ ВРОЖАЮ СОРТІВ ГОРОХУ	129
Білявська Л. Г., Гайко В. В.	ВПЛИВ АГРОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ СОРТІВ КАРТОПЛІ	131
Клочков В. О., Кір'ян В. О.	ВСТАНОВЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ВЕРМИКОПОСТОМ ДЛЯ КАПУСТИ БІЛОГОЛОВОЇ	133

РОЗДІЛ 6. ЗЕМЛЕРОБСТВО 136

Рибальченко А. М., Слинько Р. Я.	АГРОТЕХНОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ	136
Федорус В. О., Онiпко В. В.	ВПЛИВ ГЕРБЦИДІВ НА ЗАСМІЧЕНІСТЬ ПОСІВІВ КУКУРУДЗИ БУР'ЯНАМИ В ПЕРІОД ВЕГЕТАЦІЇ	139
Колесніков Л. О.	КОМПЛЕКСИ ДОМІНАНТНИХ ВИДІВ ЖУЖЕЛИЦЬ (COLEOPTERA, CARABIDAE) В АГРОЦЕНОЗАХ	142

СПИСОК АВТОРІВ 146

використовується в концентрації 0,01% їх маса збільшилася на 10,0% порівняно з контролем і склала 3,3 г, а при використанні колоїдного розчину срібла в концентрації 0,05% спостерігали збільшення маси однозубкових цибулин на 16,7%. Врожайність однозубкових цибулин у варіанті обробки колоїдним розчином срібла була на 10,2% вищою, ніж у контролі, а у варіанті з використанням азотнокислого срібла – на 7,1%.

Бібліографія:

1. Писаренко В. М. Інтегрований захист рослин / Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Поспелова Г. Д., Горб О. О., Коваленко Н. П., Шерстюк О. Л. // Полтава, 2020. 245 с. <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8796>
2. Pisarenko, V. M., Kovalenko, N. P., Pospelova, G. D., Pischalenko, M. A., Nechyporenko, N. I., & Sherstiuk, O. L. (2020). Modern strategy of integrated plant protection. Bulletin of Poltava State Agrarian Academy, (4), 104-111. <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/9815>

**ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СУЧАСНИХ СОРТІВ ГОРОХУ
ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ**

Рибальченко А. М., Уфанцев М. С.

Полтавський державний аграрний університет

Новітні технології вирощування зернобобових культур, зокрема гороху, повинні бути орієнтовані на управління процесами формування високої зернової продуктивності, а також спрямовуватися на використання культурою можливого біологічного потенціалу продуктивності [1].

Урожайність гороху досить сильно залежить від генетичного потенціалу сорту. На даний час селекціонерами створені та рекомендовані для виробництва різні за морфологічною будовою сорти гороху. Перебудова архітекtonіки листового апарату основна причина прогресу у селекції культури. Поширення у виробництві безлисточкових (вусатих) сортів стало визначним етапом, що змінив погляд виробничників на горох, як культуру, що сильно вилягає. На даний час загально визнана перевага вусатих сортів над листочковими в аспекті технології вирощування. Результати вирощування сортів безлисточкового типу доводять, що вони не поступаються кращим листочковим сортам [3, 8].

У виробничих умовах тривалий час сортові ресурси гороху були представлені середньо- та високорослими рослинами, із листочковим морфологічним типом, які дуже сильно переростали у вологі роки, що призводило до передчасного їх вилягання й розвитку хвороб. В результаті цього відбувалося різке зниження урожайності та якості зерна. Сорти нового вусатого морфотипу за сприятливих погодних умов мають потенціал забезпечити урожайність зерна в межах 6 т/га.

Сучасні вусаті сорти формують вирівняний стеблостій, що поліпшує ріст рослин, збільшення їх продуктивності. Це забезпечує можливість швидко та якісно зібрати врожай зерна. Вусаті форми гороху за рахунок сильно розвинених та зчеплених між собою вусів у посівах створюють умови для гарної аерації, освітлення середнього та нижнього ярусів рослин.

Максимальний потенціал урожайності новітніх сортів гороху може бути розкритий при вирощуванні їх за технологіями, що передбачають використання факторів інтенсифікації [2].

Сорт повинен володіти високою адаптивною здатністю. Адаптивна здатність дозволяє відновлювати процеси метаболізму після впливу стрес-фактора, що важливо у зв'язку зі змінами клімату. Адаптивність сорту в сучасних умовах сільськогосподарського виробництва є головною властивістю. Селекція на адаптивність один з провідних напрямів в селекційних програмах наукових центрів. Нарощення валового виробництва зерна гороху можливо здійснити через впровадження у виробництво новітніх сортів, що здатні поєднати максимальну в одному генотипі продуктивність і адаптивність [5].

Основні фактори, що забезпечують адаптивність гороху: збиральний індекс, морфотип стебла, стійкість до хвороб, стійкість до осипання та вилягання, висока потенційна врожайність. Морфологічні ознаки новітніх сортів гороху (короткі міжвузля, вусатий морфотип стебла) обумовлюють гарну стійкість до вилягання і одночасне досягання зерна. Раціональний добір сорту гороху здатен забезпечити підвищення врожайності зерна на 0,3-0,5 т/га [4].

В умовах змін клімату, має важливе значення підбір високоадаптивних сортів, що мають стійкість до несприятливих абіотичних факторів, зокрема, таких як нестача вологи в ґрунті, високі температури повітря.

Для створення адаптивного сорту варто починати селекційну роботу з вивчення генетичного матеріалу, що виділяється стійкістю до несприятливих факторів та екологічних параметрів середовища, де проводиться добір та оцінка вихідного матеріалу. Отриманий шляхом гібридизації спеціально підібраних батьківських форм вихідний матеріал вивчається.

Слід враховувати, що при адаптивній селекції у парах для схрещування хоча б одна з батьківських форм повинна забезпечувати ознаку стійкості до несприятливих факторів навколишнього середовища. Селекціонер полягає у виділенні генотипів, що будуть відрізнятися загальною адаптивністю [6].

При здійсненні селекційної роботи на стійкість доцільно постійно вивчати генофонд, проводити оцінку морфологічних і фізіологічних особливостей, проводити добір джерел і донорів, що адаптовані до умов зони вирощування і вирізняються комплексом цінних господарських ознак.

Розподіляють пристосувальні властивості рослин на дві категорії: адаптивні властивості, що набуті в процесі еволюції та адаптаційні властивості, що створені шляхом селекційної роботи. Підвищити адаптивний потенціал рослин в селекційній роботі можливо при використанні форм, які за рахунок внутрішніх механізмів здатні протистояти впливу стрес-фактора, а також без

суттєвих змін фізіологічних характеристик, пристосовуватися до несприятливих умов, а також відновлювати фізіологічний стан [7].

Оцінка селекційного матеріалу є визначальним фактором при створенні новітніх сортів гороху з високою продуктивністю і адаптивністю. Поєднання в одному генотипі шляхом гібридизації генів продуктивності та адаптивності дає можливість створити новий вихідний матеріал, що поєднує обидві ознаки.

Бібліографія:

1. Жуйков О. Г., Лагутенко К. В. Горох посівний в Україні – стан, проблеми, перспективи. *Таврійський науковий вісник*. 2017. № 98. С. 65-71.
2. Камінський В. Ф., Сокирко Д. П., Гангур В. В. Вплив технологічних прийомів на формування продуктивності гороху в умовах Лівобережного Лісостепу України. *Таврійський науковий вісник*. 2021. Вип. 117. С. 73-79. DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.117.10>
3. Коблай С. В. Адаптивний потенціал різних за морфотипом сортів гороху в умовах Півдня України. *Селекція і насінництво*. 2016. № 110. С.82-90.
4. Лихочвор В. В., Андрушко М. О. Продуктивність гороху залежно від сорту та норм висіву. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. Вип. 2. С. 54-62. DOI: 10.31521/2313-092X/2020-2(106)
5. Петриченко В. Ф., Антипін Р. А. Фотосинтетична продуктивність гороху залежно від впливу технологічних прийомів вирощування в умовах Лісостепу України. *Корми і кормовиробництво*. 2006. Вип. 57. С. 3-13.
6. Січкач В. І., Кривенко А. І., Соломонов Р. В. Адаптивні властивості сортів та інбредних ліній гороху за посушливих умов. *Селекційно-генетична наука і освіта (Парієві читання): матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції (м. Умань, 19 березня 2020 р.)*. Уманський національний університет садівництва. Умань, 2020. С.193-199.
7. Уліч Л. І., Уліч М. І., Терещенко Ю. В. Адаптивні властивості, технологічність і продуктивність сучасних сортів гороху різних морфотипів. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2010. Вип. 74. Ч. 1. С. 143-152.
8. Черенков А. В., Клиша А. І., Гирка А. Д., Кулініч О. О. Зернобобові культури: сучасні технології вирощування: монографія; за ред. А.В. Черенкова. Дніпропетровськ. Акцент ПП. 2014. 110 с.

РОЗДІЛ 5. РОСЛИННИЦТВО

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СТИМУЛЯТОРА РОСТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ УРОЖАЙНОСТІ ВІВСА ПОСІВНОГО

Баган А. В., Кузьмін Д. С.

Полтавський державний аграрний університет

Останнім часом у рослинництві широко застосовують стимулятори росту рослин. Їх ефективність використання досліджувалася багатьма науковцями за